



ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA VARSTVO NARAVE

Presoja sprejemljivosti planov na varovana območja

Delavnica »Postopek CPVO in vrednotenje scenarijev«

mag. Tina Klemenčič

tina.klemencic@zrsvn.si

Ljubljana, 14. 2. 2019

LIFE17 IPE SI 011





ZRSVN

Presoja sprejemljivosti

- V Sloveniji se izvaja na območjih **Natura 2000** in na **zavarovanih območjih** (N2k + ZO = varovana območja).
- Na ravni priprave planov se izvaja v okviru celovite presoje vplivov na okolje.
- Namen presoje sprejemljivosti je ocena vplivov izvedbe planov, načrtov, programov.. na varstvene cilje varovanih območij, na njihovo celovitost in povezanost;
- Določa jo 6. člen Direktive o habitatih (3. in 4. odstavek).
- Ureja jo Zakon o ohranjanju narave.
- Metodologija in postopek sta podrobneje določena v Pravilniku o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja.

Pristojni nacionalni organ lahko potrdi plan šele potem, ko se je prepričal, da ne bo škodljivo vplival na varovana območja.

Direktiva o habitatih, 6. člen

3. Pri vsakem načrtu ali projektu,

- ki ni neposredno povezan z upravljanjem območja ali zanj potreben,
- pa bi sam ali v povezavi z drugimi načrti ali projekti **lahko pomembno vplival na območje,**
- **je treba opraviti ustrezno presojo njegovih posledic glede na cilje ohranjanja tega območja.**
- Glede na ugotovitve presoje posledic za območje in ob upoštevanju določb odstavka 4 pristojni **nacionalni organi soglašajo z načrtom ali projektom šele potem, ko se prepričajo, da ne bo škodoval celovitosti zadevnega območja,** in, če je primerno, ko pridobijo mnenje javnosti.



ZRSVN

Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (predvsem členi 19 do 25)

1. Ali bi plan lahko pomembno vplival na varstvene cilje varovanega območja?

Pomembnih vplivov ni mogoče izključiti



Treba je izvesti presojo sprejemljivosti

NE



Podrobnejša presoja ni potrebna

Presoja se uvede, kadar ni mogoče izključiti škodljivih vplivov. Ugotavlja se verjetnost, ne gotovost o prisotnosti škodljivih vplivov.



ZRSVN

Ocenjevanje vplivov plana na varovana območja

Celovita opredelitev vseh možnih vplivov

- neposredni / posredni
- daljinski
- trajni / začasni
- kumulativni

Učinki:

- izguba habitata,
- sprememba kakovosti habitata,
- sprememba abiotskih dejavnikov,
- razdrobitev habitata,
- izguba osebkov,
- vpliv na populacijsko dinamiko vrste...

Varstveni cilji varovanih območij

Območja Natura 2000:

- Ugodno stanje vrst in habitatnih tipov
- Podrobnejši cilji v Programu upravljanja območij Natura 2000 (ekološke zahteve vrst)
- Celovitost in povezanost

Zavarovana območja:

- Varstveni cilji iz akta o zavarovanju
- Varstveni režimi
- Namen zavarovanja
- Zavarovane vrste in HT
- Lastnosti naravnih vrednot
- Elementi krajine, pomembni za ohranjanje biotske raznovrstnosti...

Vplivi vsakega plana so edinstveni, prav tako so edinstvena posamezna varovana območja, zato je treba presojeti vsak plan posebej – case by case.



ZRSVN

Varstveni cilji območij Natura 2000, celovitost območja

VARSTVENI CILJI

- Temeljijo na ekoloških zahtevah kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov in se nanašajo na zeleno stanje ohranjenosti.
- **Ohranjanje** ugodnega ohranitvenega stanja ali **izboljšanje** stanja ohranjenosti!
- Uporaba Programa upravljanja območij Natura 2000 in conacije

CELOVITOST OBMOČJA

- Ohranjenost struktur, funkcij in povezav v ekosistemu, ki omogoča ohranjanje stanja kvalifikacijskih vrst in HT;
- Ohranjanje lastnosti, zaradi katerih je bilo območje določeno;
- Zagotavljanje varstvenih ciljev na območju – škodljiv vpliv na posamezen cilj pomeni vpliv na celovitost območja;
- Poudarek na območju! (vpliv na cilje se ocenjuje na posam. območju ne glede na stanje ohranjenosti vrste na drugih območjih)



ZRSVN

Podatki

- Uporaba najboljših javno razpoložljivih podatkov;
- Uporaba najboljših znanstvenih spoznanj in metod;
- Po potrebi dodatna pridobitev podatkov na terenu (stari ali nezadostni podatki glede na podrobnost plana – površina/ohranjenost habitata/HT, velikost in stanje populacije, stanje ohranjenosti, grožnje, možna tveganja, pomen območja za doseganje varstvenih ciljev ...).
- Uporaba ustreznih metod, v ustreznem obdobju in v potrebnem obsegu in trajanju raziskav!

Cilj presoje so popolne, natančne in dokončne ugotovitve in sklepi, ki odpravijo vsak razumen znanstveni dvom glede škodljivih vplivov plana na varovana območja. Uporaba načela previdnosti!



ZRSVN

Podatki

- Varstveni cilji: Program upravljanja območij Natura 2000 (PUN): <http://www.natura2000.si/index.php?id=330>
- Podatki o območjih Natura 2000 in zavarovanih območjih: naravovarstveni atlas <http://www.naravovarstveni-atlas.si/web/>
- Spremljanja stanja vrst in habitatnih tipov območij Natura 2000 so dosegljiva na spletni strani Ministrstva za okolje in prostor – Natura 2000 <http://www.natura2000.gov.si/index.php?id=20>
- Grafični sloji območij z naravovarstvenim statusom (uradni register RS) so dostopni na geografskem informacijskem sistemu ARSO na spletni strani <http://gis.arso.gov.si> (WFS storitev).

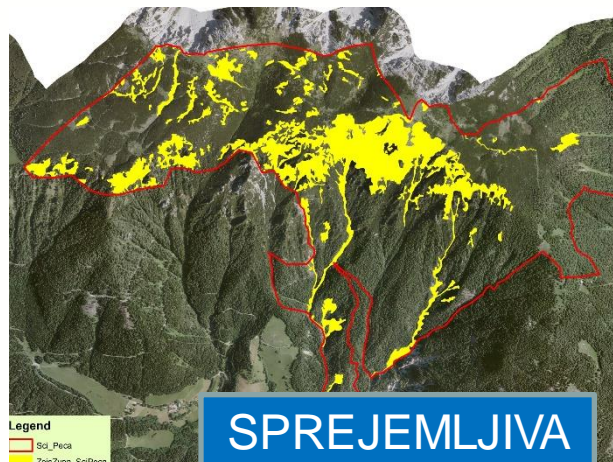
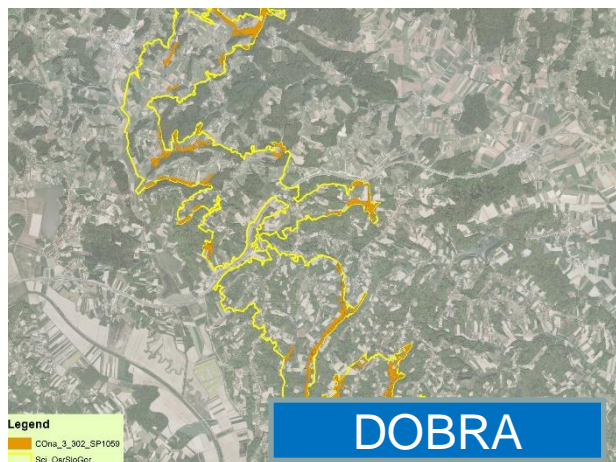


ZRSVN

Conacija

Cona = grafična opredelitev habitata vrste ali HT znotraj območja Natura 2000. Obnavlja se glede na nove podatke!

- Omogoča pregled, ali se na območju plana nahajajo habitati vrst ali HT;
- Na cone so vezani varstveni cilji in ukrepi iz PUN;
- Pregled kakovosti podatkov (kvaliteta cone vrste se nanaša na kvaliteto podatkov o coni, ne na kvaliteto habitata ali stanja vrste/HT!). Informacija o tem, katere podatke bo še treba pridobiti v okviru priprave okoljskega poročila.





ZRSVN

Ocenjevanje vplivov plana

Cilj: ohranitev (oz. izboljšanje) ugodnega ohranitvenega stanja kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov ter celovitosti območja

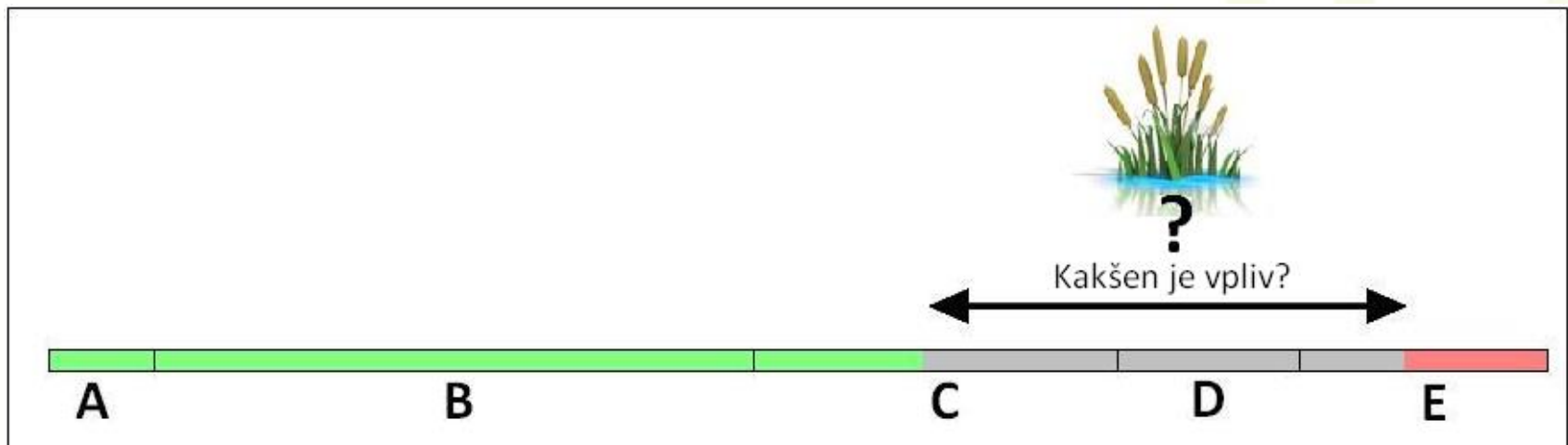
A – ni vpliva / pozitiven vpliv

B – nebitven vpliv

C – nebitven vpliv ob izvedbi omilitvenih ukrepov

D – bistven vpliv

E – uničujoč vpliv





ZRSVN

Omilitveni ukrepi

- Osnova za njihovo pripravo so natančno ugotovljeni škodljivi vplivi plana;
- Nanašajo se na **preprečitev** ali **zmanjšanje** škodljivih vplivov (npr. čas izvajanja posegov, dimenzije, tehnologija, določitev „nedotakljivih območij“ znotraj območja plana);
- Omilitveni ukrepi morajo biti izvedljivi (natančno določeno, kako bo OU zmanjšal škodljive vplive, kdaj in kdo jih bo izvedel, kako bo spremljana uspešnost, po potrebi korekcije itd.).

Popravljanje škodljivih posledic plana (nadomeščanje habitatov) so izravnalni in ne omilitveni ukrepi!



ZRSVN

Bistven vpliv?

- Ali poseg uniči strukture, pomembnejše dele habitata (gnezdišče, drstišče, zatočišče...)?
- Ali poseg uniči ali bistveno spremeni pomembne dejavnike v ekosistemu (sprememba hidrološkega režima, trofičnosti, medvrstne odnose – kompeticija, predacija, fragmentacija, prekinitev migracijskih poti...)
- Je vpliv trajen?
- Se vpliv nanaša na vrsto ali HT, ki je v slabem stanju, v upadanju, vezan na specifične razmere, občutljiv habitat?
- Je varstveni cilj na območju obnoviti oz. izboljšati kvaliteto habitata ali HT, povečati površino habitata ali HT?
- Je velikost izgubljene površine tolikšna, da bi lahko bistveno vplivala na ohranjanje velikosti (trenda) populacije oz. velikosti habitata ali HT?

Bistven vpliv ni le bistveno poslabšanje ohranitvenega stanja vrste ali HT, ampak tudi bistvena prekinitev napredovanja k varstvenim ciljem!



ZRSVN

Prevlada drugega javnega interesa nad javnim interesom ohranjanja narave

Direktiva o habitatih, 6. člen:

4. Če je treba kljub negativni presoji posledic za območje izvesti načrt ali projekt

- **iz nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa**, vključno tistih socialne ali gospodarske narave,
- in **ni drugih ustreznih rešitev**,
- država članica izvede **vse izravnalne ukrepe**, potrebne za zagotovitev varstva celovite usklajenosti Nature 2000. O sprejetih izravnalnih ukrepih obvesti Komisijo.

6(4) odstavek se lahko uporabi šele potem, ko so bile posledice plana natančno analizirane v postopku po odstavku 6(3) in so vplivi na varstvene cilje natančno opredeljeni glede obsega in vsebine.



Prevlada drugega javnega interesa nad javnim interesom ohranjanja narave

Le, če so izpolnjeni vsi trije pogoji:

1. **Ni drugih alternativnih rešitev** za dosego ciljev plana;
2. Druga javna korist je **nujna, javna in prevladujoča** (tehtanje pomembnosti škode na varstvene cilje in pomembnosti doprinosa plana k drugi javni koristi)
3. Možno je izvesti **zadostne, ustrezne in izvedljive izravnalne ukrepe**:
 - Vsebinsko mora nadomeščati tiste vsebine, ki jih je plan bistveno prizadel;
 - Obseg mora zadoščati za izravnavo škodljivih vplivov (praviloma več kot 1:1);
 - Lokacija mora zagotoviti vlogo prvotnega območja v omrežju Nature 2000;
 - Izvedeni morajo biti preden se povzroči škoda;
 - Nadomestiti mora izgubljene strukture in funkcije;
 - Izvedljivi morajo biti v tehničnem, pravnem in finančnem smislu;
 - Zagotovljeno mora biti dolgoročno vzdrževanje itd.

Prevlada drugega javnega interesa ni mogoče uveljavljati, če ni možnosti za izvedbo ustreznih izravnalnih ukrepov. Prevlada prav tako ni samoumevna, če so izravnalni ukrepi možni – tehtanje, kateri javni interes prevlada!



ZRSVN

Posebnosti in priložnosti pri presoji strateških dokumentov

- Ugotovitev možnih konfliktov med razvojnimi in varstvenimi cilji v zgodnjih fazah načrtovanja;
- Izločitev posegov, ki bodo gotovo škodljivo vplivali na varstvene cilje, celovitost in povezanost;
- Natančnejša ocena okoljsko sprejemljivega potenciala na podlagi študije ranljivosti;
- Priprava širšega spektra scenarijev za doseg zastavljenih ciljev, ki bodo upoštevali okoljske omejitve in okoljsko nesprejemljive rešitve nadomestili z okoljsko sprejemljivimi.

Na strateški ravni načrtovanja so lahko alternative za doseg ciljev zelo raznovrstne, npr.:

- Zmanjšanje porabe in povečanje energetske učinkovitosti, upočasnitev rasti potreb po energiji; razmislek tudi izven sektorja energetike!
- Prilagoditev razmerja med posameznimi viri energije v korist okoljsko bolj sprejemljivim.
- Sodelovanje in skupni projekti z drugimi državami.
- Razvoj tehnologij in inovacij okoljsko sprejemljivih rešitev za pridobivanje in hrambo energije.



ZRSVN

Dodatno branje

- Upravljanje območij Natura 2000 – določbe člena 6 Direktive o habitatih
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2019:033:FULL&from=SL>
- Assessment of plans and projects significantly affecting Natura 2000 sites – Methodological guidance on the provisions of Article 6(3) and 6(4)
<https://circabc.europa.eu/faces/jsp/extension/wai/navigation/container.jsp>
- Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe ... :
<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV5539>
- Uporaba Programa upravljanja območij Natura 2000 v presoji sprejemljivosti
http://www.zrsvn.si/dokumenti/63/2/2016/Klemencic_4528.pdf
- Nadomestni habitat – omilitveni ali izravnalni ukrep?
http://www.zrsvn.si/dokumenti/63/2/2015/Klemencic_Kink_4061.pdf
- Postopek prevlade druge javne koristi nad javno koristjo ohranjanja narave
http://www.zrsvn.si/dokumenti/63/2/2017/Klemencic_4945.pdf